

Nr 83.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm; given Stockholms slott den 14 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Henning Leo.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Leo anför:

I årets statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 4, punkt 4) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm för budgetåret 1936/1937 beräkna ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor. Sedan utredningen i ärendet slutförts, torde jag nu ånyo få anmäla detsamma.

Såsom i berörda sammanhang närmare omförmäldes meddelade generalpoststyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1935 med anslagsäskanden för nästkommande budgetår, att förhandlingar påginge med styrelsen för stiftelsen Stockholms sjukhem om förvärv för statens räkning av lämplig tomt för ifrågasvarande posthusbyggnad samt att fråga vore om inrymmande i byggnaden av lokaler för vissa polisinstitutioner.

I skrivelse den 7 februari 1936 har generalpoststyrelsen framlagt slutligt förslag i förevarande ämne och därvid överlämnat ett med stiftelsen Stockholms sjukhem under förbehåll om Kungl. Maj:ts och riksdagens medgivande träffat köpekontrakt rörande visst markområde i kvarteret Hemmet å Kungsholmen. Detta kontrakt torde såsom bilaga få fogas till dagens statsrådsprotokoll.

Till en början har *generalpoststyrelsen* i fråga om behovet av ett särskilt utdelningspostkontor å Kungsholmen anfört:

Inom Stockholms stads planlagda område skedde utdelning av post genom brevbärare och värdebrevbärare, vilka utginge från fem utdelningspostkontor, nämligen från postkontoret Stockholm 1 (centralpostkontoret) för de södra och centrala delarna av Norrmalm samt för Kungsholmen, från postkontoret Stockholm 2 för staden mellan broarna, från postkontoret Stockholm 4 för Södermalm, från postkontoret Stockholm 5 för Östermalm samt från postkontoret Stockholm 6 för Vasastaden och övre delen av Norrmalm.

Kungsholmen saknade alltså särskilt utdelningspostkontor, och utdelning av post inom denna stadsdel skedde genom brevbärare från centralpostkontoret vid Vasagatan. Under de senare åren hade emellertid behovet av ett brevbärrpostkontor å Kungsholmen gjort sig allt starkare gällande. Såsom styrelsen vid tidigare tillfällen framhållit, hade de senaste årens livliga bebyggelse å Kungsholmen — stadsdelen räknade numera en folkmängd av omkring 74,000 personer — medfört, att antalet brevbärare för utdelning av post inom nämnda stadsdel måst avsevärt ökas. Härigenom hade de utrymmen inom centralposthuset, vilka lämpligen kunde disponeras för brevbärarna, redan under år 1933 blivit helt utnyttjade. Då byggnadsverksamheten å Kungsholmen även efter år 1933 varit synnerligen livlig — särskilt inom stadsdelens ytterområden — hade på grund av bristande utrymmen inom centralpostkontoret provisoriska anordningar måst vidtagas för tillgodoseende, så långt möjligt, av allmänhetens berättigade krav på snabb postutdelning. Sålunda hade exempelvis post till det s. k. Fredhällsområdet fränsorterats övrig post till Kungsholmen och dirigerats till postexpeditionen Stockholm 25 (Adlerbethsgatan 17) för att därifrån utsändas med brevbärare.

På grund av det stora avståndet mellan centralpostkontoret och åtskilliga av brevbärrdistrikten å Kungsholmen hade det blivit nödvändigt att förse de brevbärare, vilka fullgjorde brevbäring bortom Pipersgatan, med spårvaganskort. Kostnaden härför uppginge numera till över 12,000 kronor per år. Trots dessa åtgärder hade det icke kunnat undvikas, att postutdelningen inom nämnda distrikt bleve avsevärt försenad i förhållande till utdelningen inom övriga delar av staden, vilket föranlett upprepad klagomål.

Även en annan omständighet talade för inrättandet av ett brevbärrpostkontor å Kungsholmen. Posten till de södra och centrala delarna av Norrmalm utdelades genom centralpostkontoret, under det att övre delen av sagda stadsdel betjänades av postkontoret Stockholm 6, beläget i hörnet av Oden och Dalagatorna. Gränsen mellan dessa båda utdelningsområden ginge i Kammakargatan. Korrespondenter, boende i området mellan Kammakar- och

Rådmanngatorna, hade tid efter annan beklagat sig över att de, som i regel hade sin väg förbi centralpostkontoret, skulle vara nödsakade att för avhämtning av aviserad post begiva sig till det längre bort belägna postkontoret Stockholm 6. Denna olägenhet vore obestriddig och skulle kunna avhjälpas därigenom, att brevbäringsdistrikten inom nämnda område överflyttades till centralpostkontoret. En sådan överflyttning skulle vara välbehövlig jämväl ur den synpunkten, att utrymmena för brevbärare vid postkontoret Stockholm 6 tenderade till att bli otillräckliga. Då erforderligt utrymme icke kunde, så länge brevbärarpostkontor å Kungsholmen saknades, beredas vid centralpostkontoret, låte sig en dylik omläggning för närvarande icke genomföra.

Av vad sålunda anförts, fortsätter generalpoststyrelsen, syntes framgå, att ett oavvisligt behov gjorde sig gällande att snarast möjligt få till stånd ett brevbärarpostkontor å Kungsholmen samt att dit överflytta de vid centralpostkontoret anställda brevbärare, vilka fullgjorde brevbäring inom sagda stadsdel. Den ur alla synpunkter lämpligaste förläggningen för det nya postkontoret ansåge styrelsen vara vid eller i närheten av Fridhemsplan. I denna trakt finnes ett inlämningspostkontor — Stockholm 12 — för vilket lokaler förhyrdes i fastigheten S:t Eriksgatan 23. För ett utdelningspostkontor krävdes emellertid väsentligt större utrymmen än de sålunda förhyrda. Försök att genom förhyrning erhålla för ändamålet lämplig lokal hade icke lett till resultat. Styrelsen hade ock undersökt möjligheterna att i nämnda trakt förvärva bebyggd fastighet av sådan beskaffenhet, att lämplig lokal skulle kunna erhållas genom ombyggnad, men något förslag, som ur ekonomisk synpunkt kunnat godtagas, hade icke framkommit. Styrelsen hade därför stannat för den uppfattningen, att lokalfrågan för postkontoret måste lösas genom förvärvande av särskild tomt och uppförande därå av nybyggnad.

För ändamålet lämpligt belägna obebyggda tomter ägdes, yttrar styrelsen vidare, av Stockholms stad och stiftelsen Stockholms sjukhem. Av styrelsen gjord framställning att få förvärva Stockholms stad tillhörig mark hade ansetts icke kunna av staden bifallas. Däremot hade styrelsen med nämnda stiftelse kunnat träffa ett preliminärt köpekontrakt om förvärv av mark. Av markområdet, som i styrelsens skrivelse den 30 augusti 1935 angivits till 2,300 kvadratmeter, skulle enligt nu föreliggande förslag till stadsplaneändring viss del utläggas till gata, varför det till inköp föreslagna områdets areal utgjorde 1,974 kvadratmeter. Det överenskomna priset för sagda tomtområde uppginge till 600,000 kronor. Detta pris, som motsvarade 304 kronor per kvadratmeter och icke fullt 2,000 kronor per normaleldstad, funne generalpoststyrelsen skäligt. Verkställd provborrning å området hade visat, att grundförhållandena vore synnerligen gynnsamma.

Ritningar till byggnaden, fortsätter styrelsen, hade utarbetats av professorn E. Lallerstedt, och av denne uppgjord kostnadsberäkning slutade å 1,475,000 kronor. De i förenämnda skrivelse den 30 augusti 1935 antydda förhandlingarna mellan styrelsen och vederbörande polismyndigheter om förläggande till byggnaden av lokaler för statspolisen, statens polisskola m. fl. institutioner hade resulterat däri, att endast lokaler åt statens polisskola borde in

redas inom byggnaden. Enligt de ritningar, som således föreläge, skulle byggnaden innehålla:

i *källarvåningen*: garage för postverkets motorfordon, pann- och bränslerum, tvättstuga och torkrum ävensom hushållskällare för hyresgästerna;

i *bottenvåningen*: postkontorets kassaexpedition med avdelning för allmänheten, tjänsterum för postmästare och redogörare, expedition för ankommande och avgående poster, värdebrevbärarexpedition, arkiv- och förrådsrum, frukostrum samt kapp- och toalettrum;

i *våningen 1 trappa upp*: lokaler för postkontorets brevbararexpedition, frukostrum samt kapp- och toalettrum;

i *våningen 2 trappor upp*: undervisningslokaler för statens polisskola;

i *våningen 3 trappor upp*: tjänstelokaler för polisskolans föreståndare och expedition m. m. ävensom 10 bostadslägenheter; samt

i *våningarna 4 och 5 trappor upp*: sammanlagt 22 bostadslägenheter.

Generalpoststyrelsen meddelar i fortsättningen, att styrelsen i förevarande ärende förhandlat med *byggnadsstyrelsen*, som i skrivelse den 10 januari 1936 anfört i huvudsak:

Tomtpriset syntes byggnadsstyrelsen visserligen förhållandevis något högt men kunde med hänsyn till områdets goda läge och bristen på lämpliga tomter inom de redan bebyggda delarna av Kungsholmen icke anses oskäligt. På grund härav och då företedda räntabilitetskalkyler, mot vilka styrelsen icke hade något att erinra, gäve vid handen, att en skäligen förräntning skulle erhållas å det kapital, som skulle nedläggas på fastighetsaffären i dess helhet, ansåge sig styrelsen kunna tillstyrka ett godkännande av den ifrågasatta köpeskillingen.

Mot det av professorn Lallerstedt upprättade förslaget till nybyggnad hade byggnadsstyrelsen i huvudsak icke något att erinra. Styrelsen ville endast framhålla, att en utredning påginge inom styrelsen, huruvida de utrymmen inom byggnaden, som enligt förslaget skulle tagas i anspråk såsom bostadslägenheter, helt eller delvis skulle kunna utnyttjas för något statligt ändamål. Det angivna kostnadsbeloppet å sammanlagt 1,475,000 kronor syntes vara för lågt, enär vid kostnadsberäkningen hänsyn icke syntes hava tagits till inträdda prisstegringar å, bland annat, värme- och sanitetstekniska anläggningar. Enligt en å styrelsens byggnadsbyrå verkställd beräkning syntes kostnaderna böra höjas med 45,000 kronor till 1,520,000 kronor.

I anslutning härtill anför *generalpoststyrelsen* beträffande frågan om inredande av tjänstelokaler för statens ändamål i stället för vissa nu avsedda bostäder, att byggnadens konstruktion medgäve, att ett dylikt inredande med fördel låte sig göra och att möjlighet funnes att, om så skulle erfordras, öka takhöjden för envar av våningarna 3, 4 och 5 trappor med omkring en halv meter. Såvitt *generalpoststyrelsen* av de med byggnadsstyrelsen i ärendet förda förhandlingarna kunnat finna, kunde utredningen i berörda ämne förväntas vara slutförd före den tidpunkt, då för byggnadsentreprenadens utbudande erforderliga handlingar skulle färdigställas.

I fråga om den ekonomiska innebörden för postverket av föreliggande förslag anför *generalpoststyrelsen*:

Kostnaderna för tomtförvärvet, 600,000 kronor, och för byggnaden, enligt byggnadsstyrelsens beräkning 1,520,000 kronor, skulle komma att uppgå till sammanlagt 2,120,000 kronor. Beräknades härå en bruttoavkastning av 7

procent, vilket syntes var fullgod avkastning, erfordrades årliga hyresinkomster om 148,400 kronor.

Beträffande de för statens polisskola avsedda lokalerna kunde styrelsen efter förhandlingar med vederbörande räkna med en årshyra av omkring 21,000 kronor.

Hyresinkomsterna för bostadslägenheterna uppskattades, enligt i skrivelsen intagen specifikation, till 60,108 kronor efter ett pris per kvadratmeter av 21—28 kronor.

För de till garage för postverkets räkning avsedda lokalerna i källarvåningen — omkring 440 kvadratmeter — räknade styrelsen med en hyra av 15 kronor per kvadratmeter och år eller samma belopp, som styrelsen betalade för förhyrda garage i Stockholm. Hyran för garaget bleve således 6,600 kronor.

På postkontoret skulle alltså falla en årshyra av 60,692 kronor. Då lokalerna omfattade en golvyta av i bottenvåningen 950 kvadratmeter och i våningen en trappa 960 kvadratmeter, motsvarade hyresbeloppet 31 kronor 78 öre per kvadratmeter och år. Medelhyran för i Stockholm förhyrda postkontorslokaler utgjorde 43 kronor 11 öre per kvadratmeter och år. Lades sistnämnda medeltal till grund för uppskattningen av hyran för nu ifrågavarande postkontorslokal — vilket ej kunde anses oberättigat, då fråga här vore om en i alla avseenden förstklassig lokal — skulle avkastningen motsvara 8 procent å nedlagt kapital.

Det preliminära köpekontraktet angående tomtförvärvet, anför generalpoststyrelsen vidare, vore upprättat under bland annat den förutsättningen, att ett av Stockholms stadsplanekontor upprättat förslag till ändring av stadsplan bleve vederbörligen fastställt. Sådan fastställelse vore icke att vänta förrän under senare halvåret 1936. Omedelbart därefter — då tomten skulle tillträdas — vore det avsett att påbörja byggnadsarbetena. På grund av den tid, som åtginge för arbetenas utförande, behövde riksstaten för budgetåret 1936/1937 icke belastas med mera än en del av kostnaderna för byggnadsföretaget, och ett belopp av 500,000 kronor syntes tillfyllest för arbetenas bedrivande intill den 1 juli 1937. Återstående för byggnadsföretaget erforderliga medel skulle behöva anvisas först för budgetåret 1937/1938.

Generalpoststyrelsen hemställer, att för inköp av ifrågavarande tomtområde å Kungsholmen och för påbörjande av en posthusbyggnad å nämnda tomtområde måtte för budgetåret 1936/1937 anvisas ett reservationsanslag av (600,000 + 500,000) 1,100,000 kronor.

Postutdelningen å Kungsholmen i Stockholm utgår, såsom den lämnade redogörelsen visar, från centralpostkontoret vid Vasagatan. Inom nämnda stadsdel har emellertid under de senaste åren invånarantalet, såsom en följd av stark byggnadsverksamhet, betydligt ökat. Medan vid årsskiftet 1930—1931 befolkningen å Kungsholmen utgjorde inemot 57,000 personer, uppgår den, såsom generalpoststyrelsen framhållit, numera till omkring 74,000 personer. Därtill kommer, att, då oförmälda byggnadsverksamhet varit särskilt livlig i de yttre delarna av ifrågavarande stadsdel, brevbäringsdistrikten därstädes delvis kommit att omfatta från centralpostkontoret jämförelsevis avlägsna områden, med påföljd att olägenheter uppstått i form av försening och fördyring av postutdelningen. Även om förhållandena från allmänhetens

Departements-
chefen.

synpunkt i någon mån förbättrats genom vissa provisoriska anordningar, synes dock tvekan ej kunna råda om att den nuvarande ordningen medför så betydande olägenheter av olika slag, att den redan tidigare väckta frågan om särskilt utdelningspostkontor för Kungsholmen snarast bör vinna sin lösning. Härtill kommer, att inrättandet av nämnda postkontor skulle möjliggöra en från olika synpunkter önskvärd överflyttning av brevbäringsdistrikt inom övre Norrmalm från postkontoret i hörnet av Oden- och Dalagatorna till centralpostkontoret.

Enligt det av generalpoststyrelsen framlagda förslaget till lösning av förevarande spörsmål skulle för postverkets räkning förvärfvas ett tomtområde, beläget i kvarteret Hemmet vid Fridhemsgatans västra sida något söder om Fridhemsplan, å vilket område en nybyggnad skulle uppföras. I denna byggnad avses att inrymmas lokaler, förutom för postkontoret, för statens polis-skola och i övrigt bostadslägenheter. Eventuellt skulle, därest så befinner lämpligt, i stället för bostadslägenheter anordnas lokaler för statliga ändamål, varom utredning pågår inom byggnadsstyrelsen.

Det angivna läget för det planerade postkontoret torde få anses tillfredsställande. Köpeskillingen, 600,000 kronor, för den till förvärfvande ifrågasatta tomten, innehållande en areal av 1,974 kvadratmeter, synes med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört och i betraktande av de framlagda räntabilitetskalkylerna kunna godtagas. Ej heller i övrigt har jag funnit anledning till erinran mot det föreliggande köpekontraktet, varför jag vill tillstyrka, att riksdagens medgivande till godkännande av detsamma inhämtas. Erinras må emellertid, att kontraktet förutsätter viss reglering av kvarteret ifråga och ändring av stadsplanen för detsamma. Det synes dock saknas skäl antaga, att berörda förutsättningar icke skola kunna uppfyllas.

De av professorn Lallerstedt uppgjorda, den 23 januari 1936 dagtecknade ritningarna till nybyggnaden synas icke giva anledning till erinran. Det slutliga utformandet av ritningarna är emellertid beroende av frågan, huruvida de nu för bostadslägenheter avsedda utrymmena skola disponeras för statliga ändamål eller icke. Det torde på vanligt sätt få ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa avgörande.

Kostnaderna för byggnadsföretaget har byggnadsstyrelsen ansett böra beräknas till 1,520,000 kronor. Då denna beräkning synes godtagbar, skulle alltså hela kostnaden för ifrågavarande byggnad komma att belöpa sig till (600,000 + 1,520,000) 2,120,000 kronor, eller 80,000 kronor mindre än generalpoststyrelsen i sin skrivelse den 30 augusti 1935 räknade med. Därest, på sätt nyss nämnts, i stället för bostadslägenheter inrättas lokaler för statliga ändamål, torde enligt vad jag inhämtat från generalpoststyrelsen kostnaderna för byggnadsföretaget bliva lägre än de nyss angivna.

Med avseende å sättet för beredande av erforderliga medel för ifrågavarande ändamål ansluter jag mig till generalpoststyrelsens förslag, enligt vilket för nästa budgetår skulle anvisas ett anslag av (600,000 + 500,000) 1,100,000 kronor, eller samma belopp som beräknats i statsverkspropositionen, medan återstoden, 1,020,000 kronor, skulle anvisas för budgetåret 1937/1938.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det såsom bilaga till statsrådsprotokollet fogade köpekontraktet angående ifrågasvarande tomtområde å Kungsholmen i Stockholm;

dels ock till *posthusbyggnad å Kungsholmen i Stockholm* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av kronor 1,100,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Under förutsättning *dels* att ett mellan Stiftelsen Stockholms Sjukhem och Stockholms stads Fastighetskontor den 4 och 21 december 1935 träffat avtal angående, bland annat, reglering av nuvarande kvarteret Hemmet å Kungsholmen i Stockholm bliver av Stockholms stadsfullmäktige godkänt, *dels ock* att för nämnda kvarter ändring av stadsplanen varder vederbörligen fastställd enligt det förslag, som finnes närmare angivet å bifogade av Stockholms stadsplanekontor upprättade och med Pl. 1698 betecknade karta, är mellan Kungl. Generalpoststyrelsen, här nedan kallad köparen — under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens medgivande — å ena, samt Stiftelsen Stockholms Sjukhem, här nedan kallad säljaren, å andra sidan, upprättat detta

Köpekontrakt.

Säljaren försäljer det område inom nuvarande kvarteret Hemmet å Kungsholmen här i staden, som å ovannämnda stadsplanekontorets karta är angivet med en längd utefter Fridhemsgatan av 84 meter och en bredd av 23.5 meter, och som å bifogade, av stadsingenjören O. Myrberg den 7 januari 1936 upprättade karta är betecknat med röd kantfärg och bokstäverna d, f, g, h och d för en köpeskilling av sexhundratusen (600,000) kronor samt på följande villkor i övrigt.

1:o.

Tillträdet av det försålda området sker, så snart ändring av stadsplanen fastställts enligt ovanberörda förslag, dock ej före den 1 juli 1936. Å tillträdesdagen skall köpeskillingen kontant erläggas, mot det att säljaren till köparen överlämnar köpebrev å det försålda området, för dess lagfarande nödiga åtkomsthandlingar jämte bevis, att området ej är besvärat av in-teckning.

2:o.

Köparen vidkännes ensam alla med lagfarten förenade kostnader.

3:o.

Alla onera och utskylder för det försålda området betalas av säljaren till den del, de belöpa på tiden före tillträdesdagen, och av köparen till den del, de belöpa på tiden därefter.

4:o.

Har detta kontrakt icke blivit före den 1 juli 1936 godkänt av Kungl. Maj:t och riksdagen, skall detsamma anses hava till alla delar förfallit. Har kontraktet blivit på angivet sätt godkänt, är detsamma för såväl köparen som säljaren bindande till utgången av år 1936.

Av förestående kontrakt äro denna dag två lika lydande exemplar upprättade och utväxlade. Stockholm den 10 januari 1936.

Stockholms Sjukhem.

Kungl. Generalpoststyrelsen.

ERIK LINDQVIST.

ANDERS ORNE.

ERNST HÖGNER.

Bevittnas:

Olof Viklund.

Uno Larsson.